

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	รูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอย สำหรับชุมชนในชุมชนริมคลอง จังหวัดสมุทรปราการ
ชื่อนักศึกษา	คงพร นิมเจริญชัยกุล
รหัสประจำตัว	54M74740105
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	สิ่งแวดล้อมศึกษา
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.ประภาพร ชูลีลัง
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สุขศรีงาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนริมคลอง 2) ศึกษาความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยและความต้องการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในชุมชนริมคลอง 3) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนในชุมชนริมคลอง 4) ประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนในชุมชนริมคลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา พื้นที่วิจัยเป็นชุมชนริมคลอง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีปัญหาขยะมูลฝอยในลำคลองมากที่สุดรวม 4 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนริมคลองสำโรง อำเภอบางพลี 2) ชุมชนริมคลองบางน้ำผึ้ง อำเภอบางพลี 3) ชุมชนริมคลองบางเสาธง อำเภอบางเสาธง และ 4) ชุมชนริมคลองท่าเกวียน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย ประชากรในการวิจัยเป็นชุมชนใน 4 ชุมชน จำนวน 98 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางจซี และมอร์แกน ได้ 80 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 2 ศึกษาความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอย และความต้องการเรียนรู้กฎหมาย กลุ่มตัวอย่างใช้กลุ่มเดียวกับการศึกษาระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบความรู้ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.68-0.80 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แบบสอบถามความตระหนัก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามการปฏิบัติมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และแบบสอบถามความต้องการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างรูปแบบโดยการสอนหากกลุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและด้านกฎหมาย ตัวแทนชุมชน และผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน เครื่องมือเป็นประเด็นคำถาม 2) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม นักกฎหมาย จำนวน 5 คน เครื่องมือเป็นแบบประเมินที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 3) การปรับปรุงรูปแบบโดยจัดสนทนากลุ่มใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับขั้นตอนที่ 1 4) การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นชุมชนที่อาสาสมัครเข้าร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองสำโรง 32 คน ระยะที่ 4 ประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติ

ก่อนกับหลังการปฏิบัติการตามรูปแบบ และเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคลและประเมินคุณภาพรูปแบบ ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับระยะที่ 3 ในขั้นปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นชุดเดียวกับระยะที่ 2 และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลใช้รถและเรือเก็บขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ทำให้ขยะมูลฝอยตกค้างมาก สกปรกและส่งกลิ่นเหม็น ถังรองรับขยะมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่มีการคัดแยกขยะ ไม่มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ คนในชุมชนไม่มีวินัยชอบทิ้งขยะลงคลองโดยไม่ทราบบทลงโทษตามกฎหมาย และชุมชนมีส่วนร่วมโดยช่วยจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและรวมกลุ่มเก็บขยะมูลฝอยในคลอง และพื้นที่สาธารณะในวันสำคัญ แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการรณรงค์แก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและถูกต้อง เนื่องจากขาดความรู้ทางด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม

2) ผลการศึกษาความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ ความตระหนัก และการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง โดยต้องการเรียนรู้ข้อกำหนดและบทลงโทษตามกฎหมายเทศบาลมากที่สุด รองลงมาคือ พระราชบัญญัติรักษาคลอง

3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนในชุมชนริมคลอง เป็นรูปแบบที่ยึดหลักการสร้างชุมชนต้นกล้ารักษากฎหมายให้ชุมชนปลอดขยะ จัดกระบวนการกลุ่มโดยมีกิจกรรม ดังนี้ 1) เรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมด้วยการร่วมกันสำรวจสภาพขยะมูลฝอยในชุมชน 2) เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยการถ่ายทอดความรู้กฎหมายด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้ชุมชนเกิดความรู้และความตระหนัก 3) เรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยการปฏิบัติการโดยกลุ่มชุมชนต้นกล้ารักษากฎหมายให้ชุมชนปลอดขยะ ด้วยหลักการ 5Rs ให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง สรุปได้รูปแบบ STG - L & 5R Model ผลการประเมินรูปแบบโดยชุมชนผู้เข้าร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องเหมาะสมทุกรายการ

4) ผลประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลังการเรียนรู้ชุมชนมีความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยชุมชนที่มีเพศต่างกันและผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ชุมชนที่มีที่อยู่อาศัยห่างจากคลองต่างกัน มีความตระหนักและการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย ชุมชนในชุมชนริมคลอง

Thesis Title	Environmental Laws Learning Management Model of Waste Disposal for Youths in the Canal Edge Community, Samut Prakan Province
Student	Kongporn Nimcharoenchaikul
Student ID	54M74740105
Degree	Doctor of Philosophy
Field of Study	Environmental Education
Thesis Advisor	Dr.Prapaporn Chulilung
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Dr.Paitool Suksringarm

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the problems and youth participation in waste disposal management in the canal edge community, 2) study the knowledge, awareness and implementation, as well as the learning demands for environmental laws on waste disposal of the youths in the canal edge community, 3) create an environmental laws learning management model for the youths in the canal edge community, and 4) evaluate the environmental laws learning management model of waste disposal for the youths in the canal edge community. This research is research and development. The research areas were the four canal edge communities in Samut Prakan Province that had the most severe canal waste problems, namely 1) Klong Samrong Edge Community, Bang Pli, 2) Klong Bang Nam Pueng Edge Community, Prapadaeng, 3) Klong Bangsaothong, Bangsaothong, and 4) Klong Thakuwian, Prasamuthchedi. The research was divided into four phases. Phase 1 was the study of the problems and of the youth participation in waste disposal management. The population was a group of 98 youths from the four communities. A sample of 80 youths was drawn by applying a systematic sampling technique using R.V. Krejcie and D.W. Morgan's table. The tool was a structured questionnaire. Phase 2 was the study of the knowledge, awareness and implementation, as well as the learning demands for environmental laws on waste disposal. The sample was the same as the one used in Phase 1. The tools were a knowledge test questionnaire with a discriminating power between 0.68-0.80 and a reliability of 0.84, as well as an awareness questionnaire, an implementation questionnaire and a learning demands questionnaire with reliabilities of 0.89, 0.86 and 0.88 respectively. Phase 3 was the development of the environmental laws learning management model. This comprised four steps. Step 1 was the development of the model using group discussions. The sample was specifically selected and comprised of 12 communal environment and legal experts, youths and community leaders. The tool was a questionnaire. Step 2 was the evaluation of the model's appropriateness. The sample was specifically selected and comprised of five environmental and legal experts. The tool was an evaluation form with an index of item objective congruence between 0.80-1.00. Step 3 involved improving the model through group discussions using Step 1's sample. Step 4 was the learning management. The sample was specifically selected and comprised of 32 voluntary youths who resided in Klong Samrong. Phase 4 was the evaluation of the learning management by comparing the knowledge, awareness and implementation before and after applying

the model, by comparing personal attributes and by evaluating the quality of the model. It used the same sample as that used in Phase 3. The tool was the same as that used in Step 2. The quality evaluation form had a reliability of 0.82. The research analyzed the data by content analysis and applied the percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test statistical techniques.

This research revealed that:

1) The problems in waste disposal management in the canal edge community were as follows: waste disposal by the local administrative organization was done using a truck and a boat 2-3 times a week, but it still left a large amount of filthy and foul-smelling leftover waste. There were not enough trash bins, no waste separation and no recycling. The residents were undisciplined and dropped waste into the canals out of negligence. As for youth participation, they played a role in family waste disposal management and formed teams to collect waste in the canals and public areas on public holidays. Nonetheless, they did not systematically and correctly participate in the waste disposal management campaign due to their lack of knowledge of environmental laws.

2) The majority of the youths had low levels of knowledge and moderate levels of awareness and implementation. On the other hand, most of them had high learning demands for environmental laws on waste disposal management regarding regulations and punishments in accordance with local administrative directives and canal protection acts.

3) The model underlines the importance of supporting the youths who upheld the laws that helped maintain waste-free communities. The learning process involved the following activities: 1) obtaining knowledge on the environment by jointly surveying the waste disposal problems in the community, 2) transferring legal knowledge on waste disposal management to create an abstract thinking system among the youths which would allow them to correctly implement the laws, and 3) learning about the environment by the youths who upheld the laws to maintain waste-free communities by continuously and concretely adopting the 5Rs technique. The research eventually produced the STG-L & 5R Model, with all of its indices being consistent.

4) The evaluation of the model revealed that the youths had better knowledge, awareness and implementation after applying the model at the statistical significance level of 0.05. As for attribute comparison, gender and parents' careers produced different level of knowledge at the statistical significance level of 0.05. The youths' different house locations from the canals also produced different level of awareness and implementation at the statistical significance level of 0.05 finally the model was rated to have the highest quality.

Keywords: Environmental Laws Learning Management Model, Waste Disposal, Youths in the Canal Edge Community